

УДК 330.341.1

А. В. Дзюбіна

Національний університет «Львівська політехніка»

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ

Розглядаються актуальні проблеми формування ефективного механізму управління інноваційною діяльністю підприємства. На основі останніх досліджень і публікацій дано власне визначення цієї категорії з детальним описом елементів, що її складають. Обґрунтовано доцільність застосування проектного підходу при формуванні механізму управління інноваційною діяльністю.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, проектний підхід, механізм управління інноваційною діяльністю.

Рассматриваются актуальные проблемы формирования эффективного механизма управления инновационной деятельностью предприятия. На основе последних исследований и публикаций дано собственное определение этой категории с детальным описанием элементов, что ее составляют. Обосновано целесообразность применения проектного подхода при формировании механизма управления инновационной деятельностью.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, проектный подход, механизм управления инновационной деятельностью.

The issues of the day of forming of effective mechanism of innovative activity management of enterprise are examined in the article. Own determination of this category with the detailed description of forming elements is given on the basis of the last researches and publications. Expedience of project approach application to form the mechanism of innovative activity management is grounded.

Key words: innovations, innovative activity, project approach, mechanism of innovative activity management.

Одним з найважливіших факторів економічного зростання є активна інноваційна діяльність підприємства.

Для створення дієвої системи управління процесами розробки і впровадження інновацій недостатньо класичного механізму господарської діяльності. Ці процеси потребують перебудови організаційної та виробничої структур, зміни стилю управління, перегляду функцій менеджменту в умовах активізування інноваційної діяльності.

В умовах вибору інноваційного шляху розвитку сучасними підприємствами, підвищення рівня їхньої інноваційної активності постає актуальна проблема формування ефективного механізму управління інноваційною діяльністю.

Дослідження актуальних проблем управління інноваційною діяльністю знайшло своє відображення у працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених: Л. Л. Антонюка, Ю. М. Бажала, С. М. Ілляшенка, І. Л. Калюжного, Т. В. Калюжної, Н. В. Краснокутської, П. П. Микитюка, Б. Г. Сеніва, Р. А. Фатхутдінова, П. С. Харіва, Й. Шумпетера.

Варто зазначити, що питанням формування та ефективного функціонування механізму управління інноваційною діяльністю приділено, на наш погляд, недостатньо уваги, що вимагає уточнення відповідного понятійно-категоріального апарату.

Сучасний тлумачний словник української мови розкриває зміст поняття «механізм» як внутрішню будову, систему чогось [1, с. 474].

Механізм управління можна розглядати як саму організацію, процес практичного здійснення управління. Ця організація є складною функціональною системою і включає три найважливіші елементи: суб'єкти управління; об'єкти управління; взаємодію суб'єктів та об'єктів управління [2, с. 50].

Як вважає Є. В. Новак, для успішного управління нововведеннями необхідною умовою є формування і використання цілісного організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю підприємства, який передбачав би чітку впорядкованість його елементів та ефективність їх взаємодії [5, с. 28–29].

На думку І. Л. Калюжного, Т. В. Калюжної, механізм управління інноваційною діяльністю підприємств спрямований на упорядкування процесів генерації нових ідей, пошуку й розробки технічних рішень, створення і впровадження інновацій, орієнтований на формування і своєчасну реорганізацію структур, що здійснюють інноваційні процеси, із урахуванням етапів еволюції продукту [3, с. 88].

Інша дослідниця Н. В. Краснокутська вважає, що механізм управління інноваційною діяльністю завжди конкретний, оскільки спрямований на досягнення конкретних інноваційних цілей шляхом впливу на конкретні чинники, що забезпечують досягнення намічених цілей, і цей вплив здійснюється за допомогою використання конкретних ресурсів або потенціалів підприємства [4, с. 169].

Метою статті є розкриття механізму управління інноваційною діяльністю підприємства, дослідження його компонентності та обґрунтування доцільності застосування проектного підходу для його формування.

На нашу думку, механізм управління інноваційною діяльністю підприємства – це сукупність елементів планового, організаційного, мотиваційного, контролюючого та регулюючого впливу на сфери інноваційної діяльності підприємства.

Структурну схему механізму управління інноваційною діяльністю підприємства подано на рис. 1.

Для функціонування механізму управління інноваційною діяльністю насамперед необхідно забезпечити достатність вхідних компонентів: згенерованих інноваційних ідей, що знаходять своє втілення через фундаментальні і прикладні дослідження в наукових розробках; ресурсів для здійснення інноваційної діяльності (кадрових, матеріальних, фінансових, інформаційних).

Указаний механізм повинен базуватися на застосуванні функцій управління інноваційною діяльністю, а саме на її плануванні, організації, мотивуванні, контролюванні та регулюванні.

На основі опрацювання літературних джерел з питань менеджменту [6–10] було запропоновано власні визначення функцій управління інноваційною діяльністю.

Під плануванням інноваційної діяльності ми розуміємо вид управлінської діяльності, спрямований на розробку конкретних дій та досягнення цілей інноваційної діяльності підприємства.

Організування інноваційної діяльності, на нашу думку, – це вид управлінської діяльності, спрямований на адаптування організаційної структури підприємства до потреб інноваційної діяльності.

Під мотивуванням інноваційної діяльності будемо розуміти вид управлінської діяльності, спрямований на спонукання персоналу, задіяного в інноваційному процесі підприємства, на досягнення цілей інноваційної діяльності.

Контролювання інноваційної діяльності – вид управлінської діяльності, спрямований на спостереження за досягненням цілей інноваційної діяльності, аналізування відхилень від плану, виявлення збоїв у виконанні завдань.

Регулювання інноваційної діяльності – це вид управлінської діяльності, метою якої є збереження стану впорядкованості інноваційного процесу на підприємстві шляхом усунення відхилень, недоліків, збоїв, виявлених у процесі контролю інноваційної діяльності.

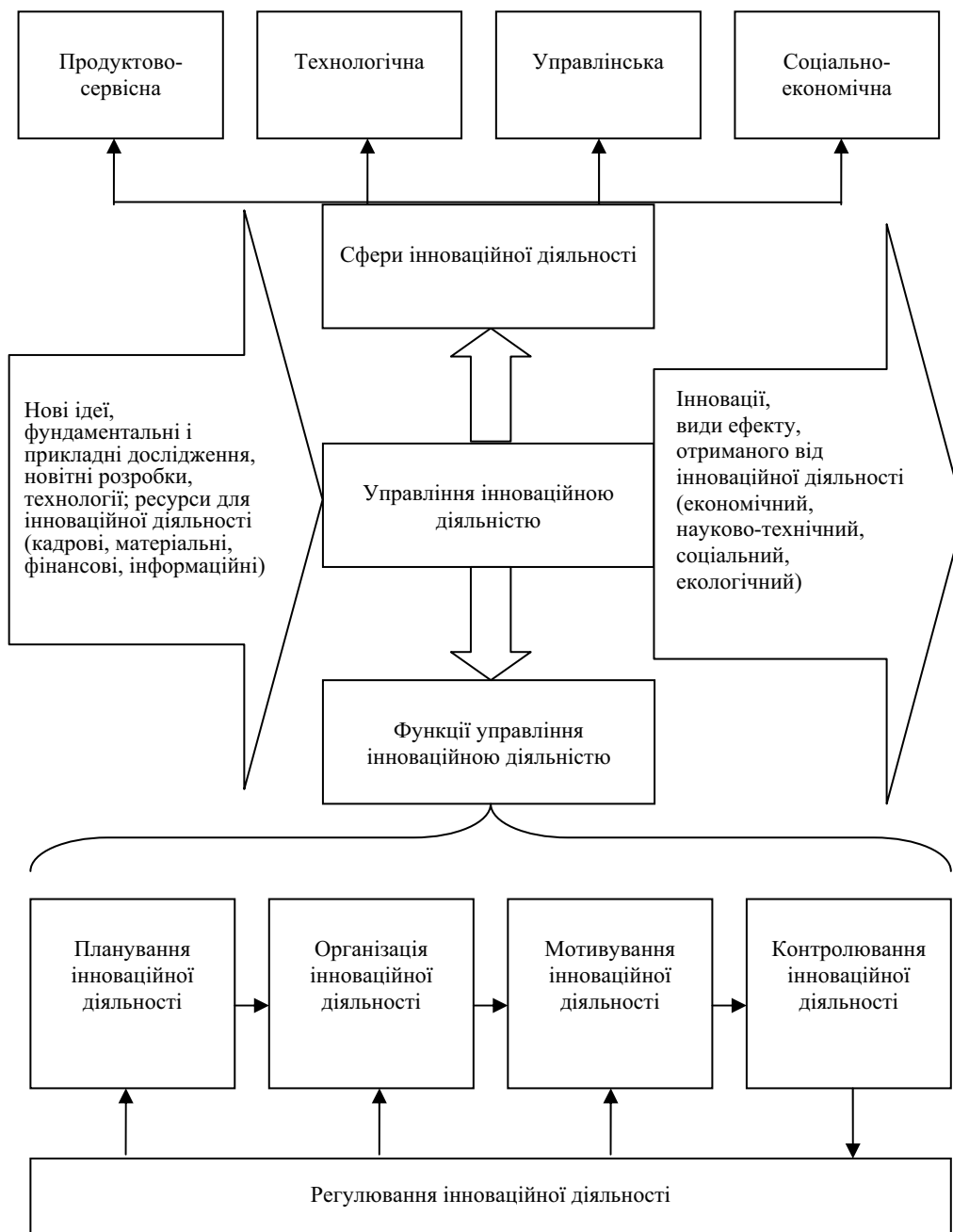

Рис. 1. Структурна схема механізму управління інноваційною діяльністю підприємства

Механізм управління інноваційною діяльністю реалізується шляхом застосування певних функцій в усіх сферах інноваційної діяльності: продуктово-сервісній, технологічній, управлінській, соціально-економічній.

Продуктово-сервісна сфера інноваційної діяльності включає в себе розробку і впровадження інноваційних продуктів і послуг.

Створення інноваційних технологій знаходить своє втілення в технологічній сфері інноваційної діяльності.

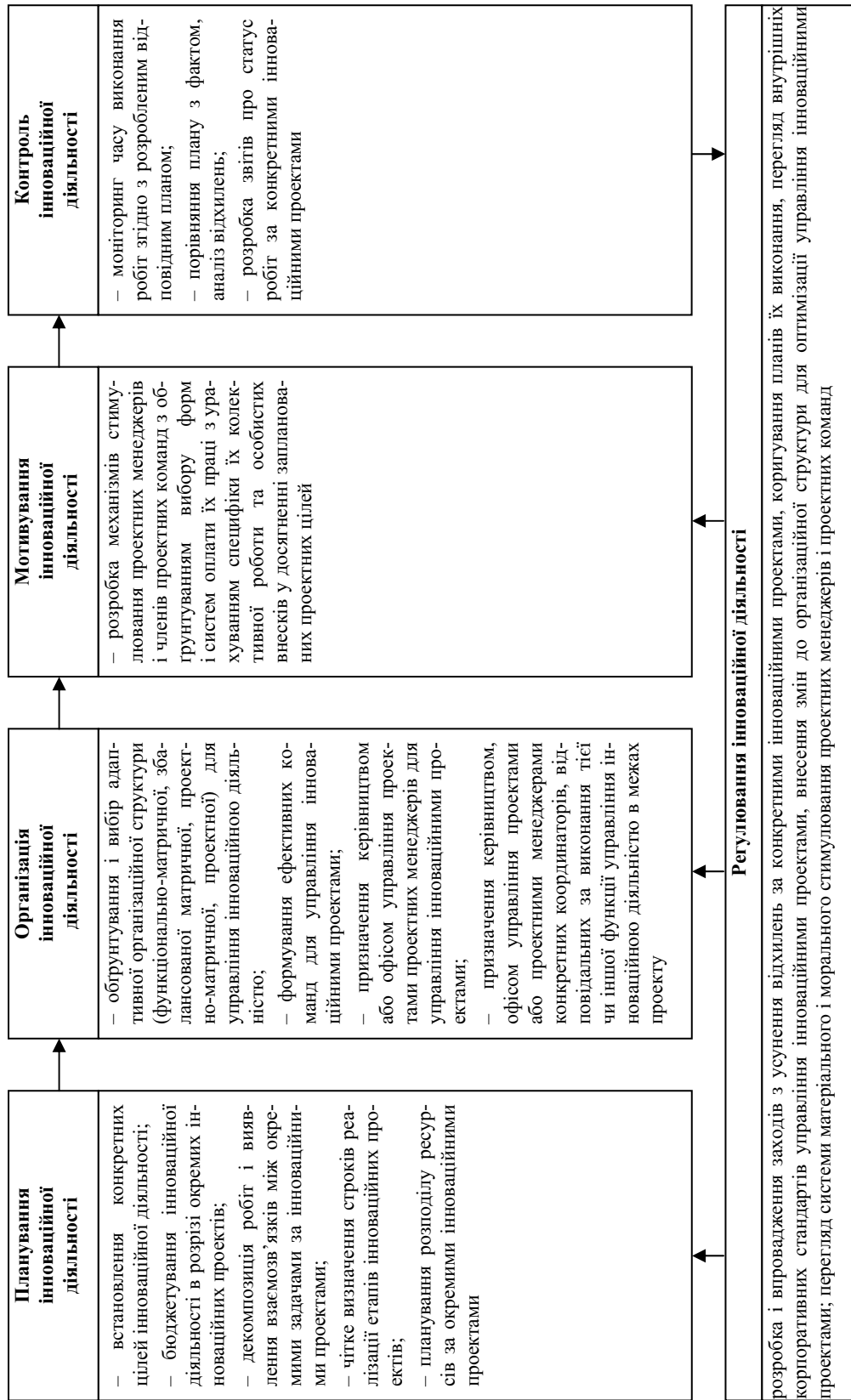

Рис. 2. Функції управління інноваційною діяльністю підприємства на засадах проектного підходу

Управлінська сфера базується на пошуку і впровадженні нових управлінських технологій до інноваційної діяльності.

Соціально-економічна сфера інноваційної діяльності полягає у впровадженні нових підходів до процесу підвищення рівнів кваліфікації персоналу, корпоративної культури, роботи з постачальниками і споживачами, удосконаленні методів виходу на ринок з новоствореними інноваціями.

Результатом функціонування механізму управління інноваційною діяльністю є інновації та ефекти, отримані від інноваційної діяльності (економічний, науково-технічний, соціальний та екологічний).

Під економічним ефектом від інноваційної діяльності розумітимемо отриманий прибуток від створених інновацій, зниження їх собівартості, зростання їх доходності.

Науково-технічний ефект від інноваційної діяльності полягає в накопиченні нових знань щодо створення інновацій, створення можливості глобального використання науково-технічних розробок підприємства і, як наслідок, внесення вкладу до розвитку науки і техніки.

Соціальний ефект від інноваційної діяльності означає підвищення рівня добробуту, умов праці персоналу, створення нових робочих місць тощо.

Екологічний ефект від інноваційної діяльності полягає в скороченні атмосферних викидів, упровадженні мало- або безвідходного виробництва, підвищенні термінів корисного використання інновацій.

У процесі виконання унікальних, неповторювальних та нетипових робіт, різновидом яких є розробка нових продуктів, в умовах мінливості зовнішнього середовища одним з найефективніших інструментів досягнення визначеної мети стає проектний підхід. Основними аргументами на користь проектного підходу є чітке визначення цілей і результату, необхідних ресурсів та термінів виконання, чітка обмеженість бюджету, прозорість грошових потоків, окресленість відповідальності за виконання в межах створених проектних груп.

З огляду на вищенаведене, до побудови механізму управління інноваційною діяльністю підприємства, на нашу думку, доцільно застосовувати проектний підхід.

Уточнення функцій управління інноваційною діяльністю підприємства на засадах проектного підходу подано на рис. 2.

Наслідком застосування проектного підходу до формування механізму управління інноваційною діяльністю підприємства є отримання низки переваг:

1. Відбувається концентрування на проекті, а не на виконанні тієї чи іншої функції менеджменту.
2. Проектний менеджер має повну владу над інноваційним проектом.
3. Незалежні команди, як правило, швидше виконують роботи за проектом, приділяючи йому повну увагу і не відриваючись на виконання інших обов'язків.
4. Обмін інформацією проходить усередині проектної групи, а не каналами ієрархії.
5. Спостерігається явище крос-функціональної інтеграції, що пов'язане в корпоративному усвідомленні з оптимізуванням проекту в цілому, а не окремих його ділянок, у яких відповідні виконавці є фахівцями.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Формування механізму управління інноваційною діяльністю підприємства на засадах проектного підходу дозволить суттєво підвищити її ефективність, оскільки значно скоротяться витрати часу на розробку та впровадження інновацій, будуть чітко окреслено цілі інноваційної діяльності і відповідальність виконавців у межах кожного інноваційного проекту.

Перспективність подальших наукових досліджень полягає в удосконаленні методів оптимізування механізму управління інноваційною діяльністю підприємства на засадах проектного підходу.

Бібліографічні посилання і примітки

1. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів / за заг. ред. докт. філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х.: Школа, 2006. – 1008 с.
2. Теоретико-методологічні засади державного управління: формування понятійного апарату: метод. реком. / [авт. кол.: В. В. Корженко, В. В. Говоруха, О. Ю. Амосов та ін.]; за заг. ред. В. В. Корженка. – К.: НАДУ, 2009. – 56 с.
3. Калюжный И. Л. Особенности организационно-экономического механизма управления инновационной деятельностью предприятий / И. Л. Калюжный, Т. В. Калюжная // Вісник СевДТУ. Вип. 92: Економіка і фінанси: зб. наук. праць. – Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2008. – С. 85–88.
4. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / Н. В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
5. Новак Е. В. Совершенствование механизма управления инновационной деятельности предприятия / Е. В. Новак // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 172. – С. 28–30.
6. Кузьмін О. Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – Львів: НУ «Львівська політехніка»; «Інтелект-Захід», 2007. – 384 с.
7. Мескон М. Основы менеджмента: учебник: пер. с англ. / М. Мескон, М. Альберт, М. Хедоури. – 3-е изд. – М.; СПб.; К.: Вильямс, 2009. – 672 с.
8. Глухов В. В. Менеджмент: учебник для вузов / В. В. Глухов. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 608 с.
9. Казначевская Г. Б. Менеджмент: учебник / Г. Б. Казначевская. – 4-е изд., доп. и перераб. – Ростов н/Д.: Феникс, 2005. – 352 с.
10. Веснин В. Р. Менеджмент: ученик / В. Р. Веснин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Велби; Проспект, 2005. – 504 с.

Надійшла до редакції 08.11.2011